

На початку червня, коли кульбабки змінюють колір, мені стає сумно. Я вважаю це зайве осіннім на самому початку літа і сприймаю особисто – ніби сама назавжди стала сивою. Кульбаб'ячий пух у повітрі нагадує мені про рідню. Про маму, бабу і прабабу – хоча в жодної з них ніколи не було сивини. Мама і прабаба померли, не встигнувши посивіти, а бабуся фарбувала волосся й далі випромінювала сяйво молодості.

У дитинстві та юності мене щороку вражала печаль, не зумовлена жодним приводом. Літо не мало нагадувати про свій кінець іще на самому початку. Стефан каже, що початок – не що інше, як недозрілий кінець. І це, звичайно, слушно. Але іноді мені кортить, аби кінець дозрівав трохи довше.

Пам'ятаю рік, коли я замислилася про власну тлінність і стала перевіряти, чи не почали білішати кульбабки, наприкінці травня. Тієї весни я знайшла в себе першу сиву волосину, вирвала її, винесла на балкон пентхаусу, який орендувала в Лаугавеґу, впустила її повільно падати через іржаві перила вниз, у двір, і стала навшпиньки, провожаючи її поглядом. Із довгим зітханням я відпустила з вітром свої заповітні дівочі мрії про славу і визнання, красу й кохання.

Я щойно зустріла чоловіка. Його звали Хьогні, він був лікарем і нещодавно закінчив навчання. Тільки про нього й думала. Моє серце стало повітряною кулею, що підносила мене над землею.

Сонце виглянуло з-за хмар, і я поклала руки на дах із профнастилу, щоб відчути, як теплішає іржаве залізо, а сонце зігріває мою шию та спину. Дрізд сів на перила, і ми якусь мить дивились у вічі одне одному, а тоді я повернулася до кімнати, схопила яблуко з миски на кухонному столі й лягла на незастелене ліжко з яблуком в одній руці й телефоном у другій. Поки я була на балконі, телефонував дідусь.

Дідько, цей огидний автовідповідач – його голос стогнав, читаючи стандартну фразу, перш ніж дідусь поклав слухавку.

Вмикаючи режим озвучення повідомлень, я трохи замислилася, як написати слова, щоб комп'ютер прочитав речення ісландською відповідно до правил вимови англійської мови. Глибокий металевий чоловічий голос проказав:

– Оскільки Гутріт зарас не може підійти, будь-лазка, залиште пофітомлення.

Реакція дідуся заскочила мене зненацька. Він явно був прикро вражений. А я гадала, йому здасться дотепним, що я використала техніку таким чином.

Я обожнювала свого діда. Його невдоволення ставало для мене маленьким кінцем світу. Коли я була мала, він навчав мене кататися на велосипеді, тримати язик за зубами й не перейматися надто, чи хтось часом не образиться. Він розумів, що мені потрібна підтримка, щоб через надмір відповідальності я не перетворилася на типову домогосподарку. І серйозно ставився до своєї ролі. Просив, щоб мене відправляли до нього кожні вихідні, аби я могла відпочити з чистою совістю. Він мав серйозну розмову з моєю мамою, коли відчув, що вона аж занадто покладається на мене. Яюсь я почула, що він казав їй: «Довірся мені. Я твій тато. Я допоможу вам». І таки допомагав – коли справді була потреба. Він переїхав до нас на два тижні, коли мати лягла на операцію, доглядав за моїм братом Аурні й збирав мені обід до школи, хоча я звикла дбати про це сама. Але часто він зникав на тижні чи й місяці.

Він був вільний.

Я набрала його, але було зайнято.

– І так щоразу, коли я дзвоню тобі, дідусю, – кричала я сама собі. – Ти що, розмовляєш із Богом?

Дідусь вірив у дива й не соромився розповідати історію про те, як уперше щиросердно помолився. Він був малим і пішов рибалити зі своїми братами. Коли вони вийшли в море, погода була тиха і спекотна, хоч і хмарилося. Аж раптом небо наче опустилося на землю, а вони в цій марі перестали розуміти, з якого боку берег. Дідусь мовчки благав Бога, щоб Він їх урятував, і на якусь мить мара розступилася – саме настільки, щоб вони змогли дістатися суходолу. Дідусь казав: утворився ніби тунель або коридор. На мить у темряві з'явився тунель – і цього було досить. Веслували щосили й нарешті витягли човен до берега, де вже стояла їхня мати. Я гадаю, радше це вона в розпачі пропалила прохід крізь туман, аніж дідусь своїми молитвами, стоячи навколішках у мокрому та брудному човні. А втім, що я там знаю?

Дідусь розповідав мені цю історію так часто, що коли я чую його голос, то бачу перед собою нашу прабабу, яка стоїть у сльозах на березі моря. Цей її образ у моїй свідомості переплітався з особою діда. Тому в моїй уяві не лише дід недобре сприйняв мою витівку з автовідповідачем, а й прабаба.

Я розуміла, що це було нечемно. Але не відчувала провини. Те, що я мала час бавитися зі своїм автовідповідачем, тоді як моя прабаба колись плакала, стоячи на березі, не було безпосередньо моєю провинною.

Я зателефонувала мамі.

– Дідусь дзвонив, – сказала я, накручуючи пасмо волосся на палець і потягаючись; подумала про Хьюґні. – Він, мабуть, хотів запитати, що б ти бажала на день народження. Я не встигла відповісти, тож він, певно, зателефонував Аурні. Хай

там як, зараз у нього зайнято.

– Окей, – відповіла мама байдужо.

– То що тобі подарувати? – спитала я, дивлячись на плетений гачком абажур до люстри, який мама мені подарувала, коли я зїжджала з дому. Він пожовтів від часу й застарілого канабісного диму.

– Ну, наприклад, якесь мило, із тих, що ти продаєш, – відповіла вона, і бозна-чому ця її відповідь викликала у мене дискомфорт. Я працювала рекламним представником компанії, що виробляла та продавала екологічно чисте й безпечне для шкіри мило з ісландських трав. До цього я працювала у пекарні. Минуло три роки, відколи я закінчила акторську школу в Лондоні.

– Або якісь речі для кошенят із зоомагазину, – додала мама. – У мене є кішка, я все ніяк не зберуся купити їй нашийник, миски для їдла та лежачок. Хочу облаштувати їй маленьку м'яку нірку, ну, ти знаєш, типу тих, у які вони полюбують залазити.

– Як вона виходить і заходить до хати? – спитала я.

– А вона не виходить, – відповіла мама. – У мене для неї є пісок. Їй добре в хаті. І треба звикати до людей. Вона була під відкритим небом усе життя. Із тих, кого врятували з колонії диких котів у Хавнарфіорді.

– Там було під сотню котів, але половину з них довелося приспати, – продовжувала розповідати мама. – Деякі втратили кінцівки чи око або мали невиліковні хвороби через постійний голод. Клеопатра ховається на кухні під шафами, але іноді мені вдається впіймати її і трохи погладити. Вона сидить у мене на колінах, і тоді я відчуваю, яка вона м'язиста й жилава. Це зовсім не те саме, що тримати звичайного кота.

Я закотила очі, наче підліток:

– Мамо, коти, які змалечку не знали людей, назавжди залишаються дикими! Ти б ще песця додому привела. Чому б тобі просто не купити нормальну кицьку?

– А мені не треба нормальну, – відказала вона.

Насправді ми розуміли одна одну. Просто придурювалися, і це не мало значення. До мене доходили чутки, ніби вона шкодує, що не має тваринки, щоб обнімати її та пестити. Вона була самотня.

– Мамо, – сказала я. – Я зустріла чоловіка.

У телефоні запала тиша, і я не знала, що й уявити, поки вона не сказала:

– Я теж.

– Справді? І як же його звать?

– Іземрасен, – відповіла вона.

– Він із Сирії?

– Із Північної Африки. З народу амазіх, це означає «вільні люди». У їхніх жилах тече арабська й італійська кров.

– Прикольно, – сказала я, бо справді так думала. – Як це пишеться?

– А-м-а-з-і-х, – продиктувала вона. – Він учителював у Касабланці. Але мав забагато власних думок. Йому погрожували й намагалися вбити. Йому довелося втікати, і тепер він чекає на громадянство.

Судячи зі звуку, вона щось ковтнула.

Я кинула погляд на свою шафу, яка була відчинена, бо просто не зачинялася. Її вміст переважно валявся на підлозі. Половину мого одягу, пошитого завдяки рабській дитячій праці, куплено в мережі дешевих крамниць. Іншу половину віддала мати – вона так робила, коли їй набридали речі або здавалося, що мені личитиме більше.

– Серйозні у вас стосунки? – спитала я.

– Ну, бачиш, нам непросто зустрічатися, бо він мешкає в якомусь притулку для біженців, а твій брат має ключ і майже завжди тут, бо знаєш, його сусіди по кімнаті постійно галасують і пиячать.

– Так, – сказала я.

– Тому ми були разом лише один раз... – продовжила

вона. – Але я вірю, що це серйозно.

– Тобто, в тебе буде і дикий кіт, і бездомний хлопець, – сказала я, і раптом мені в голову закралася підозра: – А скільки йому років?

Нітрохи не вагаючись, мама відповіла:

– Він народився сімдесят другого року.

1972 року. Так само, як і Хьогні. Який був старшим за мене на сім років. Мама виглядала молодо і все таке. Тим не менше, мені все це видавалося підозрілим. Вони познайомилися на тіндері. Може, він і справді закохався, проте якби йому вдалося зав'язати близькі стосунки в Ісландії, а ще ліпше – заручитися, він мав би більше важелів для тиску на владу, аби отримати тут громадянство.

Я не звинувачувала Іземрасена, боронь боже. На його місці зробила б те саме. І за маму я не переймалася. Вона не з тих людей, що мріють про невеличкий будинок у передмісті й гру в гольф на власному електромобілі. Вона шукає не затишку, а пригод. І завжди чогось чекає, на щось сподівається. На велике кохання чи на великий виграш у лотереї. Єдине, що мене бентежило, – це той факт, що він народився того самого року, що і мій хлопець. Я уявила собі дурнуваті моменти на родинних зустрічах. А якби я сподобалася Іземрасенові: молодша й гарніша версія моєї мами? А якби я закохалася в нього? То була моя унікальна здібність – закохуватися майже в кожного, кого зустрічала.

З іншого боку, насправді я не була версією своєї матері. Я б напевно прогавила нагоду зустрічатися з чоловіком, молодшим мене на чотирнадцять років. Я була занадто дріб'язковою, занадто невпевненою в собі й занадто обережною. А якою була мама? Гордою? Байдужою до думки інших? Суперечливою?

Я поклала телефон на тумбочку, взяла лептоп і загрузила фото народу амазіх. На екрані з'явилися жінки, що

трохи нагадували Анджеліну Джолі й носили розшиті сукні та тюрбани, прикрашені висячими срібними монетами. А чоловіки – показні, з сйливими очима – їздили пустелею у блакитних довгополих шатах, а їхні голови були замотані в темно-синю тканину.

Ні, дідько, я згадала!

У пам'яті спалахнув на диво болісний спогад, що не мав нічого спільного з народом амазіх чи з їхнім екстравагантним убранням. Я мала сім років, і влітку мені дозволяли гуляти на дворі до десятої вечора, але не довше. Була тепла серпнева ніч, нас було багацько, і ми грали у «Раз, два, три, чотири». А коли гра скінчилася, то одна дівчинка сказала, що боїться темряви, і попросила мене провести її додому. Ми пішли разом, і коли вона відчинила двері, нас зустрів велетенський сенбернар. У моїй пам'яті він закарбувався таким великим, що його очі були нарівні з нашими, але, мабуть, це вже моя уява домалювала згодом. Це було воно: я заціпеніла. Наче зустріла якусь казкову істоту.

Батьки дівчинки втішались з мого нестримного захвату й запросили мене зайти. Пес слухняно ходив за мною по всій кімнаті, а тоді розлігся на килимі з візерунками у вигляді лілій. Я лягла біля нього і гладила його по голові та щелепі зі здоровенними зубами. Мені було невтямки, як така велетенська істота дозволяє мені поводитися з нею наче зі звичайною хатньою тваринкою.

Він роззявляв пащу, а час минав. Так сплигло години дві. Навіть сьогодні це здається мені дивовижним. Дівча і її мати пішли спати, а батько чемно присів коло мене, непроханої гості. Коли я підвела на нього очі й помітила його подив, то сказала, що мушу вже йти додому.

– Справді? – відповів він. – Чи ні? Дивись, уже за північ.

Тут мене охопила тривога, тож я поквапилася взутись

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

і попрямувала додому. Я не спинялася, поки не помітила на стоянці біля нашого дому поліцейське авто з проблісковими маячками. Тоді я прокралася через задні двері – і натрапила просто на бабуню. Вона приїхала на таксі, щоб доглянути за моїм братом Аурні, а мама їздила в іншій поліцейській машині районом, шукаючи мене. Бабуня зазвичай була рада мене бачити, гладила мені щічки й давала жуйку чи шоколадку. Але тепер вона глянула на мене серйозно і сказала, що мені ліпше бути в ліжку, коли мати повернеться. Цього стану я ніколи раніше не відчувала. Тривога переросла у паніку. Мені ще ніколи в житті не було так лячно. Страшніше було, тільки коли якийсь незнайомець почав мене трусити, бо гадав, що я хочу вкрасти його автівку – а я лише зняла гумку для волосся й поклала до кишені.

Мов на повідку, я пішла за бабусею на стоянку, побачила, як відчинилися двері авта, почула коротку розмову бабусі з полісменом, а потім – пирхання рації. Бабуся й поліцейські дивилися на мене. Я кинулася до своєї кімнати й зачинила її, вдягла піжаму з мишками, а тоді чкурнула під ковдру. Так і лежала, коли до кімнати зайшла мама. Вона ввімкнула світло, але я вдавала, що сплю. Вона підсунула стілець і сіла, чекаючи, щоб я розплющила очі або сказала бодай щось, та я лежала нерухомо, хіба що повіки тремтіли.

За деякий час мама пирхнула, вимкнула світло і вийшла з кімнати, зачинивши за собою двері. Я перевернулася на бік і зайшлася кашлем, у горлі пересохло. Я відчувала, що задихаюся, але була надто перелякана, аби пустити сльозу.

За п'ять днів після тієї телефонної розмови про Клеопатру й Іземрасена настав мамин день народження. Я хотіла щось для неї зробити. Таке, щоб вона оцінила.

Після тривалого перебування в душі й фарбування нігтів у темно-зелений колір я вдягла синю вечірню сукню, шкіряні чобітки й дублянку, схопила банку з вершками, які купила напередодні, й помчала сходами вниз. Сходи було викладе-

но червоною і білою плиткою. Стіни також було викладено плиткою до середини, а над нею – пофарбовано старомодною фарбою. Колись вона, ймовірно, була білою, але нині зробилася жовто-сірою, тож по ній можна було прочитати історію будинку. Плитка під ногами була або потріскана, або вибита. Ця дисгармонія говорила до мене в сонячних відблисках. Мені дуже це подобалося. Я відчувала зв'язок із часом. Дорогою до Хлеммуру я зайшла в кондитерську й купила французького шоколадного торта.

В автобусі я зрозуміла, що не попередила про візит, тож можу прийти до порожньої квартири, і зателефонувала, але вона не відповіла. Якщо її не буде вдома, я повернуся із тортом до себе, і ми з'їмо його ввечері з Хьогні, коли він прийде з роботи. Думка про його гарячі руки й серйозне, трохи втомлене обличчя пробігла струмом мені по хребту.

Мама була вдома і дуже мені зраділа. Вона була в макіяжі, очі підвела чорним і нафарбувала щоки. У вузьких джинсах і рожевій кепці. Трохи перебір, але не надто. Радше цікаво. Таку людину на вулиці ви точно помітите й подумаете, куди це вона прямує. Вона дала мені миску й міксер, а тоді розпакувала торт і виклала його на рожеву тарілку.

– Аурні тут? – запитала я, намагаючись збивати вершки так, щоб не забризкатися.

– Він поїхав зі знайомим до Брейдохольту по підсилювач, – відповіла мама. – Увечері він збирається куховарити. Тебе також запрошено, але я попередила, що ти, найімовірніше, будеш зайнята.

– Так і є, – сказала я. – Маю зустріч. Він хоче готувати тут чи в себе?

– Тут, – відповіла мама й засипала каву до відсіку для еспресо. Потім дістала солоні крекери й салат із креветок та сіла за стіл біля мене. Її кухня нагадувала крамницю індійських, південноамериканських та східноазійських речей. Деякі з них було куплено під час подорожей, інші – в Кола-